

دیدگاه اعضاء هیئت علمی و دانشجویان در مورد ارزشیابی اساتید و معیارهای موثر در تدریس استاد در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ۱۳۸۶

دکتر معصومه معزی*، دکتر هدایت اله شیرزاد**، دکتر بهنام زمان زاد***، دکتر حمید روحی†
 *استادیار گروه پزشکی اجتماعی- دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، **دانشیار ایمنی شناسی-مرکز تحقیقات گیاهان دارویی- دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ***دانشیار میکروبیولوژی- مرکز تحقیقات سلولی، مولکولی- دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، †استادیار گروه داخلی- دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد.

تاریخ دریافت: ۸۸/۳/۱۳ تاریخ تایید: ۸۸/۸/۱۱

چکیده:

زمینه و هدف: ارزشیابی از جمله فعالیت های کیفی است که با وجود لزوم انجام، روند اجرای آن همواره در بین اعضاء هیئت علمی بحث انگیز بوده است. این مطالعه با هدف بررسی نظر اعضاء هیئت علمی و دانشجویان در مورد فرآیند ارزشیابی، معیارهای آن و اولویت بندی شاخص های مندرج در فرم دانشجویان، در جهت بهبود روند ارزشیابی انجام گرفت.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی- تحلیلی ۶۰ نفر از اعضاء هیئت علمی دانشگاه و ۳۷۰ دانشجو با روش طبقه بندی بر اساس دانشکده و رشته به صورت تصادفی ساده وارد مطالعه شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات دو پرسشنامه پژوهشگر ساخته جهت مدرسین و دانشجویان با روایی و پایایی مناسب بود. داده ها به کمک آزمون های آماری t و کای دو و تحلیل واریانس یک طرفه تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها: بر اساس نتایج این مطالعه کلیه مدرسین با ارزشیابی توسط دانشجو و مسئولین موافق بوده ولی از نظر آنان ارزشیابی توسط دانشجو اولویت داشت. مسئولین ارزیابی کننده از نظر آنان به ترتیب اولویت مدیر گروه، معاون آموزشی پایه و بالینی و ریاست دانشکده بودند. ۶۳٪ از مدرسین با ارزشیابی توسط همکار و ۳۷٪ با روش خودسنجی موافق بودند. ۸۹٪ دانشجویان با ارزشیابی مدرس موافق بوده ۵۳٪ آن را دارای تاثیر مثبت عنوان نمودند. زمان ارزشیابی در موقع امتحان از نظر ۶۲٪ آنان نامناسب بود. معیارهای یک مدرس خوب از نظر دانشجویان و مدرسین مشابه و اولویت عمده، توانایی علمی مدرس و روش تدریس بود. مهمترین شاخص ها از نظر هر دو گروه تسلط به محتوای درس و قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی بود. هر دو گروه استفاده از وسایل سمعی و بصری مناسب را از شاخص های کم اهمیت عنوان نمودند ولی ارایه طرح درس و پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان از نظر دانشجویان اهمیت بیشتری داشت.

نتیجه گیری: نتایج این مطالعه بر اهمیت ارزشیابی تاکید نموده و ارزشیابی مدرس توسط دانشجو را علیرغم وجود بعضی از مشکلات اولویت اول می داند. استفاده از روش های مکمل جهت افزایش اعتبار ارزشیابی و در نظر گرفتن اهمیت بیشتر جهت معیارها و شاخص های دارای اولویت در بهبود فرآیند ارزشیابی و افزایش رضایت مدرسین تاثیرگذار خواهد بود.

واژه های کلیدی: دانشجو، ارزشیابی، هیئت علمی، معیار ارزشیابی.

مقدمه:

دانشگاه می گردد. از فرآیندهایی که بمنظور این ارتقاء کیفیت انجام می گردد ارزشیابی مدرس است. ارزشیابی فرآیندی است نظام دار برای جمع آوری تحلیل و تفسیر

آموزش از عمده ترین رسالت های یک دانشگاه و از وظایف مهم اعضاء هیئت علمی بوده و ارتقاء کیفیت آن، منجر به ارتقاء کیفیت آموزش

نویسنده مسئول: شهرکرد- بلوار کاشانی- ستاد دانشگاه علوم پزشکی- معاونت آموزشی- مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی- تلفن: ۰۳۸۱-۳۳۳۶۱۷۲۹

E-mail: Imoezzi@yahoo.com

مجموعه ای از جنبه های مورد نظر که برای قضاوت در باره مطلوبیت پدیده مورد ارزیابی مورد تاکید قرار می گیرد. و انتخاب ملاک و اتفاق نظر در مورد آن یکی از مهمترین اقدامات لازم برای انجام ارزیابی به شمار می رود (۱). بنابراین لازمه ارزشیابی مناسب و صحیح مدرس مشخص بودن معیارها و ملاک های موثر در آموزش مطلوب است چرا که با استفاده از ملاک ها و شاخص ها فرمهای ارزشیابی جهت سنجش و ارزیابی مدرسین طراحی می گردند.

در این زمینه سوالات زیادی مطرح است و این فرآیند در کلیه دانشگاه ها با چالش های زیاد مواجه می باشد و به همین دلیل تلاش های زیادی انجام گرفته است تا از طریق مطالعه و پژوهش به سوالات و ابهامات پیرامون ارزشیابی مدرسین پاسخ داده شود تا بدینوسیله به انطباق هر چه بیشتر نتایج ارزشیابی هئیت علمی با نتایج واقعی کمک گردد. از جمله این مطالعات، مطالعه دانشگاه علوم پزشکی کرمان است که نظر سنجی از دانشجویان نشان داد که عمده ترین معیار از دیدگاه آنان روش تدریس بوده و توانایی برقراری ارتباط، دانش پژوهی و خصوصیات شخصیتی و اخلاقی به ترتیب در اولویت های بعدی قرار داشتند. بر اساس نتایج این مطالعه معلومات علمی مدرس، معرفی موضوعات و مطالب جدید و روز آمد، توانایی انتقال مطلب و ایجاد انگیزه در دانشجویان برای مشارکت در بحث از شاخص های عمده و تاثیر گذار در امر آموزش مطرح شده است. در این مطالعه رشته و سطح تحصیل دانشجویان ارتباطی با نتایج به دست آمده نداشت (۳). معیارهای در اولویت از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یزد، شخصیت مدرس و توانایی برقراری ارتباط بود. در این مطالعه تقدم دانشجویان پزشکی شخصیت مدرس بوده و دانشجویان غیر پزشکی توانایی برقراری ارتباط را اولویت می دانستند (۴). در بررسی Bergman و Gainskill در مورد نظرات دانشجویان و اعضای هئیت علمی در مورد ویژگی های مدرسین بالینی ممتاز و آموزش موثر، از نظر مدرسین دانش

اطلاعات بمنظور تعیین این مطلب که اهداف مورد نظر به چه میزانی تحقق یافته اند تا بر اساس آن تصمیم گیری برای بهبودی به عمل آید و در تعمیم این تعریف تعیین میزان موفقیت معلم در دستیابی به اهداف آموزشی خود ارزشیابی مدرس تلقی می گردد (۱، ۲).

برای ارزشیابی مدرس اهداف زیادی را برشمرده اند که از مهمترین آنها کمک در جهت اصلاح و بهبود روش ها و فعالیت های آموزشی خود، کمک به مدیران و مسئولان در جهت تصمیم گیری های مناسب در باره استخدام، ترفیع، ارتقا و مانند اینهاست. در واقع ارزشیابی مدرس فرآیندی است که از آن حداقل برای دو منظور ارتقاء و بهبود کیفیت تدریس و آموزش و تصمیم گیری های شغلی مانند انتخاب، گزینش، تداوم اشتغال و ارتقا استفاده می گردد. بنابراین تردیدی نیست که این ارزشیابی اقدامی ضروری و سازنده است. متخصصان ارزشیابی مدرس، برای مقاصد مختلف ارزشیابی روش های گوناگونی را ابداع کرده اند که عمده ترین آنها مصاحبه برای گزینش، مشاهده از کلاس درس، نظرسنجی از دانشجویان، یادگیری دانشجویان، خودارزیابی، ارزشیابی بوسیله همکاران و ارزشیابی توسط مسئولین دانشگاه می باشد. البته هر یک از این روشها دارای معایب و مزایایی بوده و نظرات موافق و مخالف در مورد هر کدام وجود دارد. ارزشیابی مدرس یکی از انواع ارزشیابی های آموزشی و به عبارتی از پیچیده ترین انواع آن بوده و علت این پیچیدگی کم اعتباری و بی دقتی وسایل و روش های اندازه گیری و سنجش مورد استفاده در این نوع ارزیابی است زیرا هیچ یک از منابع اطلاعاتی و روش های ذکر شده اطلاعات دقیق و بی غرضانه ای را که برای یک ارزشیابی سالم ضروری است به دست نمی دهد و در عین حال نتایج حاصل از این نوع ارزشیابی دارای اهمیت است (۲).

جهت انجام ارزشیابی دو دسته اطلاعات ضروری هستند که شامل ملاک ها یا معیارهای موفقیت آموزشی و شاخصی از میزان توفیق در رسیدن به ملاک هاست (۲). ملاک های ارزشیابی عبارت از

این زمینه برآن شدیم تا علیرغم وجود برخی مطالعات مشابه انجام شده جهت پاسخ به ابهامات موجود به صورت مستند نظرات و دیدگاه های مدرسین و دانشجویان دانشگاه در زمینه های ذکر شده را در قالب یک پژوهش بررسی نموده تا با استفاده از آن با رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت این فرآیند کیفیت ارزشیابی مدرسین افزایش یابد.

روش بررسی:

در این مطالعه توصیفی-تحلیلی به روش مقطعی، تعداد ۶۰ نفر از اعضای هیئت علمی به روش طبقه بندی بر اساس دانشکده و تصادفی ساده و ۳۷۰ نفر از دانشجویان به روش طبقه بندی بر اساس رشته و تصادفی ساده انتخاب و در مطالعه وارد شدند.

ابزار سنجش، پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که بصورت مجزا جهت دانشجویان و مدرسین تهیه گردید با توجه به شرایط و ربط سوالات، بخشی از پرسشنامه مشترک و بخشی دیگر اختصاصی هر یک از پرسشنامه ها در نظر گرفته شد. در بخش اول پرسشنامه ها که سنجش اطلاعات جمعیت شناختی و بخش دوم که به سوالات مرتبط با دیدگاه و نظرات در مورد فرآیند ارزشیابی مربوط می گردید سوالات مدرسین و دانشجویان تا حدودی متفاوت در نظر گرفته شد و بخش سوم که بصورت مشترک بود به معیارها و شاخص ها و اولویت بندی آیتم های مندرج در فرم های ارزشیابی موجود از نظر مدرسین و دانشجویان می پرداخت. روایی محتوایی و صوری پرسشنامه ها توسط مدرسین و کارشناسان فن و تطابق با سایر مطالعات تایید و پایانی با استفاده از روش آلفای کرونباخ در مورد پرسشنامه مدرسین ۸۵ درصد و پرسشنامه دانشجویان ۷۸ درصد محاسبه گردید. اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشگری از مدرسین گروه های آموزشی دانشکده های تابعه و دانشجویان گردآوری گردید.

با توجه به کلیت پژوهش در سنجش دیدگاه کلیه مدرسین عضو هیئت علمی دانشگاه حایز معیار

پژوهی و از نظر دانشجویان توانایی برقراری ارتباط از معیارهای عمده بودند (۵). به علاوه مطالعه دانشگاه علوم پزشکی اهواز نشان داده است مهمترین معیار از نظر دانشجویان رفتار و عملکرد آموزشی بوده و از نظر آنان ویژگی های شخصیتی و آکادمیک مدرسین و طریقه ارزشیابی دانشجویان نیز دارای اهمیت متوسط است (۶). دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین، داشتن اعتماد به نفس، برقراری ارتباط نزدیک با دانشجو، احترام به زمان شروع و خاتمه کلاس، استفاده از سوالات دقیق و جامع در امر ارزشیابی دانشجو را ویژگی های مطلوب در تدریس یک مدرس می دانند (۷). در بررسی دانشگاه کرمانشاه مشخص شد که دانشجویان مدرسین را صرفاً احساسی ارزشیابی نمی کنند بلکه ابعاد مختلف و به خصوص ابعاد مهارت های ارتباطی حین تدریس را مد نظر قرار می دهند و در واقع روش و چگونگی آموزش دادن آنان توسط دانشجو مورد داوری قرار می گیرد (۸). در مطالعه دانشگاه اصفهان میانگین نمره داده شده به فرآیند ارزشیابی ۲/۶ از ۵ بود (۹). در مطالعه دانشگاه علوم پزشکی مازندران بیش از نیمی از مدرسین نسبت به کل فرآیند نگرش منفی داشتند (۱۰).

متاسفانه علیرغم مطالعات مختلف در زمینه ارزشیابی مدرسین ابهامات مختلفی پیرامون آن وجود دارد و هنوز هم به ارزشیابی مدرس به عنوان یک چالش اساسی در اکثر دانشگاه ها نگریسته می شود. در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد نیز ارزشیابی مدرس یک چالش محسوب شده و گروه هایی از مدرسین و دانشجویان در جلسات رسمی و غیر رسمی با استناد به اهمیت و میزان تاثیر ارزشیابی مدرسین، اعتبار ارزشیابی دانشجو و درجه اهمیت ارزشیابی دانشجو نسبت به ارزشیابی مسئولین، میزان ارزشمندی خود ارزیابی توسط مدرسین و ارزیابی توسط همکار و بکارگیری آن به عنوان یک روش ارزشیابی، نحوه رتبه بندی مدرسین بر اساس ارزشیابی، زمان ارزشیابی، میزان اهمیت معیارها و شاخص های مندرج در فرم ارزشیابی روند ارزشیابی را به چالش می کشند. با توجه به وجود نظرات موافق و معترض در

در مورد نحوه رتبه بندی مدرسین، ۵۵ درصد از مدرسین با رتبه بندی خود در گروه های آموزشی، ۳۰ درصد با رتبه بندی کلی در دانشگاه، ۳۷ درصد با رتبه بندی در بین هیئت علمی پایه و بالینی و ۲۸/۴ درصد با رتبه بندی به تفکیک دانشکده ها موافق بودند. ۶/۷ درصد نیز کلاً با رتبه بندی به وسیله ارزشیابی مخالف بودند.

میانگین نمره ارزشمندی خود ارزیابی بر اساس مقیاس لیکرت پنج قسمتی $3/08 \pm 1/13$ بود و ۳۷ درصد با این روش موافق بودند. ۶۳/۳ درصد از مدرسین نیز با ارزشیابی توسط همکاران موافق بودند.

در این مطالعه از دیدگاه مدرسین توانایی علمی مدرس در اولویت اول و معیارهای روش تدریس، رعایت نظم و مقررات و رعایت اخلاق به ترتیب در اولویت های بعدی قرار داشت.

مهمترین شاخص ها از نظر مدرسین، تسلط مدرس به محتوای درس و قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی و تسلط در رفع اشکالات درسی بود و کمترین ارزش به استفاده از وسایل سمعی بصری و تعیین اهداف و ارایه طرح درس، میزان پذیرش انتقادات دانشجویان و اهمیت به حضور دانشجو مربوط می باشد (جدول شماره ۱).

توانایی علمی مدرس، رعایت نظم و مقررات، رعایت اخلاق، قدرت هدایت و مدیریت کلاس، ارایه اهداف و طرح درس، استفاده از منابع جدید و به روز و اهمیت به حضور دانشجو در بین گروه های پایه، بالینی و پرستاری و مامایی اختلاف معنی دار داشت ($P < 0/05$) که این اختلاف بر اساس پس آزمون توکی در بین هر ۳ گروه معنی دار بود.

۱/۲ Z E A nACE 3 NE

در این مطالعه تعداد ۳۷۰ دانشجو (۶۳/۹٪ از آنان دختر و ۳۶/۱٪ پسر) از رشته های مختلف موجود در دانشگاه شرکت نمودند. از نظر مقطع تحصیلی ۵۱/۳ درصد از آنان در مقطع کاردانی، ۲۷/۴ درصد کارشناسی و ۲۱/۳ درصد بالاتر از کارشناسی بودند.

ورود به مطالعه گردیدند. در مورد دانشجویان ترم تحصیلی معیار ورود در نظر گرفته شده و دانشجویان ترم یک وارد مطالعه نگردیدند. دانشجویان کلیه رشته های تحصیلی موجود در دانشگاه می توانستند در مطالعه شرکت نمایند. جهت حفظ و رعایت اخلاق پژوهش از درج نام و نام خانوادگی اجتناب گردیده و ورود به مطالعه و تکمیل پرسشنامه اختیاری بود. اطلاعات جمع آوری شده و با استفاده از پارامترهای نسبت، درصد، آزمون مجذور کای جهت متغیرهای کیفی و آزمون t-test جهت متغیرهای کمی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها:

E ¼ dX i E Z " X Z 3 (E. fY

در این مطالعه تعداد ۶۰ نفر از اعضای هیئت علمی که ۲۷ نفر از آنان (۴۵٪) از مدرسین گروه های پایه، ۳۳ نفر (۴۱٪) از مدرسین گروه های بالینی و ۸ نفر (۱۴٪) از گروه های مامایی و پرستاری بودند شرکت نمودند.

کلیه مدرسین مورد مطالعه با ارزشیابی مدرس توسط دانشجو موافق بوده و از نظر آنان درصد نمره ارزشیابی اختصاص یافته به دانشجویان بایست بیش از مسئولین باشد. میانگین سهم دانشجویان $47/9 \pm 19/7$ درصد (۱۰۰-۲۰٪) و میانگین سهم مسئولین $36 \pm 15/3$ درصد (۷۰-۰٪) بود و در این زمینه بین نظرات مدرسین پایه، بالینی و پرستاری و مامایی اختلاف معنی دار مشاهده نگردید.

از بین مسئولان ذیربط (ریاست دانشگاه، ریاست دانشکده، معاون آموزشی پایه و بالینی، مدیر کل آموزش، مدیر گروه آموزشی) ۳۰ درصد با ارزشیابی توسط مدیر گروه به تنهایی، ۳۶/۷ درصد با ارزشیابی مدیر گروه و معاون آموزشی پایه و بالینی و ۱۸/۳ درصد علاوه بر مدیر گروه و معاون آموزشی با ارزشیابی توسط ریاست دانشکده نیز موافق بودند. فقط ۱/۷ درصد از مدرسین با ارزشیابی مسئولین به صورت کلی موافق نبودند.

جدول شماره ۱: مقایسه شاخص های یک مدرس خوب از دیدگاه مدرسین و دانشجویان

ردیف	شاخص	نمره مدرسین*	نمره دانشجویان*
۱	تسلط مدرس به محتوای درس	۴/۸۸±۰/۳۲	۴/۵۹±۰/۷۱
۲	قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی	۴/۷۷±۰/۴۲	۴/۵۳±۰/۷۴
۳	تسلط مدرس در رفع اشکالات درسی و مشاوره	۴/۶۱±۰/۶۱	۴/۴۱±۰/۷۰
۴	قدرت مدیریت و هدایت محیط آموزشی در جهت نیل به اهداف آموزشی	۴/۴۹±۰/۶۲	۴/۱۸±۰/۸۲
۵	حضور به موقع مدرس در کلاس یا راند یا درمانگاه آموزشی و استفاده صحیح و مطلوب از وقت	۴/۴۸±۰/۷۷	۳/۹۸±۱/۰۱
۶	استفاده از منابع جدید و دانش به روز در تدریس	۴/۳۸±۰/۷۶	۴/۰۹±۰/۹۱
۷	رفتار اجتماعی مدرس با دانشجو و قدرت ایجاد احترام متقابل در آنان	۴/۲۸±۰/۶۴	۴/۲۶±۰/۸۸
۸	تاثیر مثبت مدرس از جنبه های معنوی و اخلاقی بر دانشجو	۴/۱۳±۰/۸۶	۴/۱۵±۰/۹۲
۹	ایجاد انگیزه در دانشجو نسبت به مطالعه منابع درسی	۴/۰۸±۰/۸۴	۴/۱±۰/۷۷
۱۰	ایجاد انگیزه و جلب مشارکت دانشجو در بحث کلاس، راند یا درمانگاه آموزشی	۴/۰۶±۰/۸۳	۳/۹۹±۰/۹۶
۱۱	میزان هدایت دانشجو در استفاده از کتب و تازه های علمی	۴±۰/۷۸	۳/۸۳±۰/۹۸
۱۲	اهمیت دادن به حضور دانشجو در کلاس یا راند یا درمانگاه آموزشی	۳/۹±۱/۱۱	۳/۳۲±۱/۱۷
۱۳	میزان پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان	۳/۸۸±۰/۸۷	۴/۱۸±۰/۹
۱۴	تعیین اهداف و ارایه طرح درس	۳/۶۹±۰/۸۵	۴/۱۸±۰/۸۶
۱۵	استفاده از وسایل سمعی بصری متناسب با منابع درسی	۳/۶۲±۰/۷۲	۳/۹±۰/۸۳

داده ها به صورت انحراف معیار ± میانگین می باشد.

* مقیاس بصورت ۵ قسمتی و از ۱ به عنوان کمترین امتیاز تا ۵ به عنوان بالاترین امتیاز در نظر گرفته شده بود.

از نظر ۴۴/۱ درصد آنان روزهای پایانی ترم و قبل از زمان برگزاری امتحان زمان مناسب برای ارزشیابی است. ۳۸/۵ درصد میانه ترم را مناسب دانسته و ۱۷/۴ درصد با زمان ارزشیابی در موقع امتحان موافق بودند.

از نظر ۳۷/۲ درصد از دانشجویان نحوه امتحان گیری مدرس در ارزشیابی از وی کاملاً تاثیر گذار و از نظر ۳۰/۶ درصد از آنان تاحدودی تاثیر گذار است. ۳۲/۱ درصد از آنان این امر را تاثیر گذار نمیدانند. ۸۲/۲ درصد از دانشجویان معتقد بودند مدرسی را که امتحان خود را متناسب بگیرد بهتر ارزیابی می نمایند. ۴/۱ درصد گرفتن آزمون دشوار و ۱۳/۳ درصد در صورت آسان بودن آزمون مدرس را بهتر ارزیابی می نمایند.

بر اساس نتایج این مطالعه از دیدگاه دانشجویان توانایی علمی مدرس در اولویت اول قرار گرفت، سپس به ترتیب معیارهای روش تدریس، ارتباط مناسب با

۸۸/۸ درصد از دانشجویان با ارزشیابی مدرس توسط دانشجو موافق بودند. به نظر ۵۳/۳ درصد از آنان ارزشیابی از یک مدرس در فعالیت های وی تاثیر گذار بوده از نظر ۲۷/۹ درصد این ارزشیابی بی تاثیر بوده و ۱۸/۸ درصد در این زمینه اظهار بی اطلاعی نموده اند.

۴۳/۷ درصد از دانشجویان معتقد بودند که در طول ترم کاملاً از مدرس خود جهت ارزشیابی شناخت پیدا می کنند. ۴۰ درصد از آنان در طول ترم تاحدودی از مدرس شناخت پیدا می کنند و ۱۶/۳ درصد عقیده داشتند که در طول ترم به شناخت کافی نمی رسند.

در مورد دقت در تکمیل فرم های ارزشیابی ۵۷/۷ درصد اظهار نمودند که فرم ها را با دقت تکمیل می نمایند. ۲۲/۴ درصد گزینه تا حدودی را انتخاب نموده و ۱۹/۹ درصد فرمها را بدون دقت تکمیل می کردند.

دانشجو، رعایت اخلاق، آراستگی مدرس و رعایت نظم و مقررات بودند.

مهمترین اولویت از نظر دانشجویان، تسلط مدرس به محتوای درس و قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی و تسلط در رفع اشکالات درسی است و کمترین اولویت به ترتیب به اهمیت به حضور دانشجو و حضور و غیاب، میزان هدایت دانشجو در استفاده از کتب و استفاده از وسایل سمعی بصری مربوط می باشد (جدول شماره ۱).

آزمون t مستقل نشان داد که در مورد معیارهای یک مدرس خوب و شاخص های ذکر شده بین نظر دانشجویان دختر و پسر اختلاف معنی دار وجود ندارد ($P > 0/05$). آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نیز نشان داد که اختلاف نظر بین دانشجویان مقاطع کاردانی،

کارشناسی و دکترا در زمینه معیار روش تدریس، تسلط مدرس به محتوای درس، قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی و اهمیت به حضور دانشجو در کلاس و پذیرش انتقادات دانشجو تفاوت معنی دار دارد و در سایر موارد اختلافی وجود نداشت، که البته پس آزمون نشانگر معنی دار بودن این اختلاف بین نظر دانشجویان دکترا و کاردانی بود ($P < 0/05$) (جدول شماره ۲). در بین رشته های مختلف نیز در مورد معیار ارتباط مناسب مدرس با دانشجو، تسلط مدرس به محتوای درس، قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی، استفاده مدرس از منابع جدید در تدریس، رفتار اجتماعی مدرس با دانشجو، تاثیر مثبت مدرس بر دانشجو و پذیرش پیشنهادات و انتقادات دانشجویان اختلاف معنی دار وجود نداشت.

جدول شماره ۲: مقایسه نظرات دانشجویان مقاطع کاردانی، کارشناسی و دکترا در مورد معیار ها و شاخص های یک مدرس خوب

موضوع	مقطع		
	کاردانی	کارشناسی	دکترا
روش تدریس	۴/۳۹±۰/۸۷	۴/۵۹±۰/۷۴	۴/۸±۰/۳۶
تسلط مدرس به محتوای درس	۴/۳۹±۰/۸۷	۴/۶۸±۰/۵۱	۴/۷۹±۰/۴۲
قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی	۴/۳۶±۰/۸۷	۴/۵۸±۰/۵۱	۴/۹۳±۰/۲۶
اهمیت به حضور دانشجو در کلاس	۳/۴±۰/۸۷	۳/۴±۰/۹۵	۲/۷۹±۰/۹۹
پذیرش پیشنهادات و انتقادات دانشجویان	۴/۲±۰/۹۲	۳/۹±۰/۸	۴/۵±۰/۷۶

داده ها به صورت انحراف معیار ± میانگین می باشد. مقیاس بصورت ۵ قسمتی و از ۱ به عنوان کمترین امتیاز تا ۵ به عنوان بالاترین امتیاز در نظر گرفته شده بود. آزمون تحلیل واریانس بصورت کلی نشانگر اختلاف معنی دار بین ۳ مقطع در مورد شاخص ها و معیارهای ذکر شده ($P < 0/05$) و پس آزمون توکی نشانگر وجود این اختلاف بین مقطع دکترا و کاردانی بود ($P < 0/05$).

بحث:

کرمان که ۹۵ درصد مدرسین معتقد به تاثیر ارزشیابی در شیوه تدریس می باشند در سایر مطالعات که بین ۷۸ تا ۸۵ انجام شده است حدود ۵۰ درصد مدرسین ارزشیابی در بهبود فعالیت های مدرس موثر می دانند. در دانشگاه علوم پزشکی ایران ۶۲ درصد از مدرسین و ۶۵ درصد از مدیران گروه ها این تاثیر را کم ارزیابی نموده اند و ۴۸/۶ درصد مدرسین در جهرم و ۴۵ درصد مدرسین در

یکی از موارد مطرح شده اهمیت و تاثیر میزان ارزشیابی است. طبق نتایج مطالعات سایر دانشگاه های علوم پزشکی مانند قزوین (۱۱)، اهواز (۱۲)، جهرم (۱۳)، تبریز (۱۴)، بیرجند (۱۵)، ایران (۱۶)، کرمان (۱۷) و زاهدان (۱۸) و نتایج این مطالعه اکثر مدرسین با اصل ارزشیابی موافق می باشند ولی در مورد تاثیر آن نظرات متفاوت است. به صورتی که به جز در دانشگاه علوم پزشکی

درصد از دانشجویان بیرجند نیز فرم‌ها را با دقت تکمیل می‌نمودند و ۶۷ درصد دانشجویان جهرم دخالت مسایل و اغراض شخصی خود در ارزشیابی مدرس را کم اهمیت می‌دانستند. تنها ۱۰/۳ درصد از دانشجویان قزوین نتایج ارزشیابی را با واقعیت منطبق نمی‌دانستند (۶) و در بررسی نظرات دانشجویان علوم پزشکی اهواز نیز میانگین نمره صداقت دانشجویان در تکمیل فرم ارزشیابی (با معیار لیکرت ۵ قسمتی) ۴/۰۸ و نشانگر بالا بودن اعتبار نتایج ارزشیابی بود (۲۰).

بنابراین در اینکه گروهی از دانشجویان ممکن است در ارزشیابی خود دقت و صداقت کافی نداشته باشند شکی نیست ولی بنظر می‌رسد این گروه اندک می‌باشند و در اعتبار کلی ارزشیابی دانشجو تاثیر چندانی نخواهند داشت بصورتی که علیرغم نظرات ذکر شده مدرسین در خصوص ارزشیابی دانشجو باز هم در اکثر مطالعات که به این موضوع پرداخته اند درصد بالایی از مدرسین با ارزشیابی دانشجویان موافق بوده اند ۷۱ درصد از مدرسین در علوم پزشکی جهرم، ۷۲ درصد از مدرسین اهواز و بیش از ۶۰ درصد از مدرسین تبریز و زاهدان و قزوین با ارزشیابی توسط دانشجو موافق بودند و اولویت اول ارزشیابی را دانشجو می‌دانستند. در مطالعه اخیر نیز نگرش کلیه اعضای هیئت علمی نسبت به ارزشیابی توسط دانشجو مثبت بوده و از نظر آنان اولویت اول ارزشیابی مدرس دانشجو بوده و درصد بیشتری از نمره ارزشیابی بایست به نمره دانشجو اختصاص یابد. و البته این دیدگاه پاسخگوی نظرات گروهی از مسئولین است که معتقد هستند با توجه به ابهامات در ارزشیابی انجام شده توسط دانشجو باید سهم نمره مسئولین را افزایش داد. موید این موضوع مطالعه دیگری است که در شهرکرد انجام گرفته و با بررسی روند نمرات ارزشیابی دانشجویان و مسئولین در ۳ نیمسال تحصیلی متوالی مشخص گردید نمره دانشجویان از ثبات بیشتری برخوردار است (۲۱). تفاوت نمره ارزشیابی مدرسین توسط دانشجویان قزوین در ابتدا و پایان نیمسال تحصیلی نشان از تاثیرگذاری مدرس بر

بیرجند کاملاً موافق با تاثیر و مفید بودن ارزشیابی بودند. در این مطالعه نیز ۶۵ درصد مدرسین معتقد به تاثیر ارزشیابی مشروط به بازخورد مناسب و اجرای مناسب فرآیند بودند. در این مطالعه ۳۵/۳ درصد از دانشجویان ارزشیابی را در در بهبود فعالیت های یک مدرس تاثیر گذار می‌دانستند. در دانشگاه بیرجند ۸۳ درصد دانشجویان معتقد بودند که به نتایج ارزشیابی کم بها داده می‌شود در مطالعه دانشگاه علوم پزشکی لرستان (۱۹) ۳۵/۵ درصد از دانشجویان ارزشیابی از مدرسین را در بهبود وضعیت آموزش غیر موثر دانستند. به نظر می‌رسد هر دو گروه مدرسین و دانشجویان با اصل ارزشیابی و تاثیر آن مخالفتی ندارند و البته درصد موافقین در این دانشگاه تا حدودی بالاتر است. تفاوت دیدگاه مدرسین در دانشگاه های مختلف ممکن است به تفاوت هر چند اندک در روند اجرای فرآیند و نحوه بازخورد بستگی داشته باشد و آگاه سازی و اطلاع رسانی به دانشجویان در مورد اهداف ارزشیابی مدرس می‌تواند منجر به آگاهی بیشتر دانشجویان به اهمیت فرآیندی که خود در آن دخالت دارند گردیده و دقت آنان در تکمیل فرم های ارزشیابی را افزون نماید.

چالش بعدی در مورد اعتبار ارزشیابی توسط دانشجو و درجه اهمیت آن نسبت به نمره ارزشیابی مسئولین است. در مطالعه زاهدان ۵۸ درصد از مدرسین احتمال اغراض شخصی دانشجویان، ۸۵ درصد عدم صداقت، ۸۹ درصد بی توجهی و عدم دقت در تکمیل فرمها را تاثیر گذار در اعتبار ارزشیابی دانسته اند (۱۸) در مازندران ۲۰ درصد نگرش منفی نسبت به صداقت و آگاهی دانشجویان وجود داشت در بیرجند (۱۵) نیز ۴۰ درصد از مدرسین تکمیل فرمها توسط دانشجو را بدون احساس مسئولیت و حوصله و فاقد صداقت دانسته ۴۸ درصد از مدرسین جهرم نیز اغراض شخصی دانشجو را دخیل می‌دانند (۱۲). اما از طرف دیگر توجه به دیدگاه دانشجویان، در این زمینه نیز قابل تامل است. بر اساس نتایج مطالعه اخیر فقط ۲۰ درصد از دانشجویان شهرکرد اذعان به تکمیل فرم‌ها بدون دقت کافی داشتند. ۷۸

قضاوت دانشجو و تکمیل فرم های ارزشیابی بر اساس شناخت و آگاهی و اعتبار ارزشیابی دانشجو است (۲۲). در مطالعه حاضر نیز ۸۴ درصد از دانشجویان معتقد بودند در طول ترم به شناخت کافی جهت ارزشیابی مدرس دست می یابند.

از موارد دیگری که در موضوع اعتبار ارزشیابی دانشجو وجود دارد تاثیر دشواری و سختی امتحان و معدل دانشجویان است. در این زمینه توجه به نتایج سایر مطالعات نیز موید این مساله است که دانشجویان صرفاً به مدرسی که امتحان را آسان برگزار می نماید نمره ارزشیابی مطلوب نمی دهند و به سایر فاکتورهای مرتبط با تدریس توجه بیشتری دارند. چنانچه بر اساس نتایج مطالعه حاضر هر چند تنها ۳۲ درصد از دانشجویان معتقد بودند که نحوه امتحان گیری مدرس در ارزشیابی از وی بی تاثیر است و اکثریت با تاثیر آن موافق بودند ولی از این اکثریت ۸۲ درصد متناسب بودن آزمون را مد نظر داشتند و تنها ۱۳ درصد آسان بودن آزمون را ملاک می دانستند. نتیجه بررسی قبلی بر روی دانشجویان این دانشگاه در زمینه تاثیر نمرات دانشجویان در نتیجه ارزشیابی نیز نشان داده است که سخت گیری و کنترل بیشتر کلاس و امتحانات میان ترم و نتایج امتحانات پایان ترم به عنوان عامل مخدوش کننده ای در تحلیل نتایج ارزشیابی نمی باشد و نمرات امتحانی دانشجویان در ارزشیابی آنان از مدرس بی تاثیر است (۲۳). در مطالعه دیگری که به بررسی دانشجویان مناسب جهت ارزشیابی مدرس می پردازد مقایسه نتایج ارزشیابی بین دو رشته پزشکی و علوم آزمایشگاهی و به تفکیک معدل ۱۰ درصد اول کلاس، ۱۰ درصد آخر کلاس و تعدادی از دانشجویان بدون در نظر گرفتن معدل نشانگر اختلاف معنی دار نبود (۲۴). مقایسه معدل دانشجویان اهوازی با نمره ارزشیابی مدرسین نشانگر این بود که عملکرد دانشجویان تاثیر چندانی نداشته و یک عامل مخدوش کننده نمی باشد (۲۵). نظر اکثریت مدرسین دانشگاه قزوین نیز شرکت تمام دانشجویان در ارزشیابی بود بنابراین به نظر می رسد در یک ارزشیابی

معتبر تعداد ارزشیابان عامل مهمی در اعتبار نتایج است و این ترجیح وجود دارد که تمام دانشجویان کلاس در ارزشیابی شرکت نمایند چراکه نمونه ای که نماینده کل جمعیت یک کلاس نیست نتیجه معتبری نخواهد داشت (۱۱). بنابراین تاثیر دشواری و سختی آزمون و معدل دانشجویان هر چند وجود دارد ولی بنظر می رسد در حدی نیست که قابلیت و ارزش ارزشیابی توسط دانشجو را کاهش دهد.

توجه به این مسایل نشانگر اهمیت و اعتبار سهم ارزشیابی مدرس توسط دانشجو و اولویت آن نسبت به سایر روشها و از جمله ارزشیابی توسط مسئولین می باشد بنابراین بنظر می رسد از این منظر ارزشیابی از مدرس توسط دانشجو هر چند از اعتبار صددرصد برخوردار نیست ولی در درجه اول اعتبار نسبت به سایر روشها قرار دارد.

موضوع مطرح شده بعدی ارزش ارزشیابی توسط مسئولین، خود ارزیابی و ارزیابی همکار و استفاده از آن به عنوان روش های ارزشیابی است. در این مطالعه فقط ۱/۷ درصد از مدرسین با ارزشیابی توسط مسئولین موافق نبودند و اولویت بندی ارزشیابی مسئولین با مدیر گروه، معاون آموزشی پایه و بالینی و ریاست دانشکده بود و ۶۳ درصد از مدرسین با ارزشیابی توسط همکار موافق بودند ولی ارزشمندی خودارزیابی (در حد زیاد و خیلی زیاد) مورد موافقت ۳۷/۳ درصد از مدرسین بود. در مطالعه دانشگاه علوم پزشکی قزوین اولویت افراد ارزشیابی کننده به ترتیب دانشجو، همکار، مدیر گروه، معاون آموزشی دانشکده و رئیس دانشکده بود (۱۱). مدرسین زاهدان نیز پس از اولویت اول که به دانشجو اختصاص داشت، اولویت های بعدی را با درصد کمتر به ترتیب به خودارزیابی، ارزشیابی توسط مدیر گروه، ارزیابی از طریق همکار و معاون آموزشی می دانستند (۱۸). نتایج چند مطالعه در مورد خودارزیابی و مقایسه آن با ارزشیابی انجام شده توسط دانشجو از جمله مطالعه هرمزگان در سال ۸۶ (۲۶) و دانشگاه علوم پزشکی شیراز (۲۷) و دانشگاه

پایان ترم و یا میانه ترم را ترجیح می دهند. در نظرسنجی از مدرسین دانشگاه قزوین و جهرم نیز مناسب ترین زمان جلسات آخر ترم تعیین شده بود (۱۳،۱۱). بنابراین به نظر می رسد با توجه به وجود استرس و اضطراب دانشجویان در هنگام برگزاری امتحان، ارزشیابی در جلسات آخر ترم اعتبار نتایج را افزایش می دهد.

چالش دیگر میزان اهمیت معیارها و شاخص های مندرج در فرم ارزشیابی است که برخی از اساتید دانشگاه معتقد به تفاوت اولویت معیارها بوده و معتقدند بعضی از آیت ها باید از امتیاز بیشتری در نمره دهی برخوردار باشد بر اساس مطالعه حاضر نظر و دیدگاه هر دو گروه مدرسین و دانشجویان تعیین گردید. از دیدگاه مدرسین معیارهای یک مدرس خوب به ترتیب معیارهای توانایی علمی مدرس، روش تدریس، رعایت نظم و مقررات و رعایت اخلاق است و در مورد اولویت بندی شاخص های مندرج در فرم ارزشیابی از ۱۵ شاخص مندرج ۵ شاخص در اولویت از نظر آنان تسلط به محتوای درس، قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی، تسلط مدرس در رفع اشکالات درسی و مشاوره، قدرت مدیریت و هدایت محیط آموزشی در دستیابی به اهداف و حضور به موقع مدرس بود و کم اهمیت ترین شاخص ها از نظر آنان استفاده از وسایل سمعی، بصری مناسب، تعیین اهداف و ارایه طرح درس و میزان پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان بود.

در مورد معیارها دیدگاه دانشجویان در دو مورد اول مشابه مدرسین بود اما از نظر آنان رعایت اصول اخلاقی بر رعایت نظم و مقررات رجحان دارد. البته در نظرسنجی از دانشجویان معیارهای ارتباط با دانشجو و آراستگی مدرس نیز در نظر گرفته شد که از نظر دانشجویان ارتباط مناسب با دانشجو در اولویت سوم و پس از توانایی علمی و روش تدریس قرار داشت و آراستگی مدرس از دید آنان به عنوان یک معیار کم اهمیت در ارزشیابی در نظر گرفته شد.

در مورد اولویت بندی شاخص ها نیز نظر دانشجویان در مورد ۵ اولویت اول به جز در یک مورد

علوم پزشکی شهرکرد (۲۸) حاکی از این بود که نمرات ارزشیابی دانشجویان بصورت معنی داری کمتر از نمرات خودسنجی مدرسین بوده و بنابراین در اجرای آن احتیاط بیشتر و ایجاد زمینه فرهنگی مناسب توصیه شده است. بنابراین هر چند بدلائل مثبت بودن آن گروهی از مدرسین مانند مدرسین زاهدان با اعمال آن در نمره ارزشیابی موافق هستند ولی خود مدرسین به کم بودن ارزشمندی آن اذعان دارند که موافقت ۳۷ درصد از مدرسین شهرکرد در مورد ارزشمندی خودارزیابی نشانگر این مساله است. به هر صورت بنظر می رسد زمانی که هدف عمده ارزشیابی کمک به بهبود در روش آموزش است استفاده از این روش مفید بوده ولی جهت ارزشیابی تراکمی و قضاوت در مورد اثربخشی کار، ارتقاء مرتبه و موارد مشابه آن موردی جهت استفاده نخواهد داشت (۲). بنابراین پیشنهاد می گردد از این روش در صورتی بعنوان یک روش مکمل استفاده شود که در زمان ارزشیابی تراکمی نمره آن محسوب نگردد. در مورد ارزشیابی توسط همکار هر چند سطح پایایی پایین از مشکلات این روش است (۲). ولی بهر حال با توجه به نتیجه این مطالعه و سایر نتایج ذکر شده بعنوان یک روش مکمل قابل استفاده بوده و باتوجه به اینکه در این دانشگاه در برنامه ارزشیابی مدرسین از نظرات همکاران استفاده نمی گردد به نظر می رسد باید در این زمینه تجدید نظر گردد.

در مورد نحوه رتبه بندی اکثر مدرسین با رتبه بندی بر اساس نمرات ارزشیابی موافق بودند و موافقت آنان به ترتیب در مورد رتبه بندی در گروه آموزشی، به تفکیک پایه و بالینی و رتبه بندی به تفکیک دانشکده ها بود که البته در سایر مطالعات بررسی شده در این زمینه موردی مشاهده نگردید. ولی نتیجه این قسمت پاسخگوی نظر برخی از افراد است که رتبه بندی را مناسب ندانسته و خواستار اعلام نتایج ارزشیابی بصورت فردی می باشند.

در مورد زمان ارزشیابی اکثر دانشجویان با زمان ارزشیابی در موقع امتحان موافق نبوده و روزهای آخر

مشابه مدرسین بود و دانشجویان شاخص رفتار اجتماعی مدرس با دانشجو را به حضور به موقع مدرس ترجیح دادند. در مورد ۳ معیار کم اهمیت انتهای جدول فقط در مورد شاخص استفاده از وسایل سمعی بصری نظرات مشابه بود و دو اولویت ۱۳ و ۱۴ مدرسین (پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان و تعیین اهداف و ارایه طرح درس) اولویت های ۶ و ۷ دانشجویان هستند با توجه به نوع شاخص ها به نظر می رسد شاخص هایی که با خود دانشجویان مرتبط است از دید آنان از اهمیت بیشتری برخوردار است.

در مورد حضور به موقع مدرس و اهمیت به حضور دانشجو نیز نظرات متفاوت است بصورتی که این شاخص ها از نظر دانشجویان در رده های آخر قرار دارد ولی از نظر مدرسین شاخص حضور به موقع مدرس جزو ۵ اولویت اول است. البته از نظر مدرسین نیز اهمیت به حضور دانشجو از ارجحیت برخوردار نیست. تفاوت نظر مدرسین نسبت به دانشجویان در مورد اهمیت معیار رعایت نظم و مقررات بر این تفاوت نیز تاثیر گذار است. البته در مورد حضور دانشجویان ذکر این نکته ضروری است که این هنر مدرس است که از طریق تاثیر گذاری، شخصیت و روش تدریس مناسب در دانشجویان انگیزه فراگیری و حضور در کلاس را ایجاد نماید چنانچه در مطالعه دانشگاه تهران نیز اکثر دانشجویان حضور خود در کلاس برای فهم مطالب را ضروری دانسته ولی نحوه تدریس مدرس را بعنوان عامل تعیین کننده حضور موثر در کلاس و ادامه آن می دانند (۲۹). در مورد معیارها و شاخص های ارزشیابی در سایر دانشگاه های علوم پزشکی کشور مطالعاتی انجام گرفته که طبق نتایج اکثر آنها هم از دیدگاه مدرسین و هم دانشجویان روش تدریس و توانایی علمی مدرس دو معیار عمده محسوب می گردند.

در مورد شاخص ها نیز تسلط و داشتن علم به محتوای درس، شیوایی بیان و قدرت تفهیم مطالب درسی، تسلط در رفع اشکالات درسی و رفع مشکل دانشجو و مدیریت و هدایت محیط آموزشی از

شاخص های عمده به دست آمده در اکثر مطالعات محسوب می شوند. چنانچه در مطالعه اهواز در بررسی علل افزایش نمره ارزشیابی از دیدگاه مدرسین تلاش آنان در جهت توانایی و تسلط بیشتر بر محتوای درسی و اطلاع از نمره ارزشیابی از عوامل اصلی افزایش نمره ذکر شده است (۳۰). در مطالعه کرمان نیز مناسب ترین سوال از دیدگاه مدرسین برای ارزشیابی تلاش در تفهیم و انتقال مطالب درسی است (۱۷). در مطالعه مازندران در مورد رئوس پرسشنامه ها دانشجویان بر جنبه های معلم بودن، ارتباط مدرس با دانشجو و انتقال مفاهیم تاکید داشتند (۹) و در نظرسنجی از دانشجویان اهواز نیز قدرت بیان و روش تدریس مدرس مهمترین عامل در تدریس موفق و موثر مدرس معرفی شده است (۲۰). از نظر مدرسین دانشکده فسا ۳ ویژگی آگاهی علمی، داشتن کاردانی و مهارت و توانایی ایجاد انگیزه در دانشجویان مهمترین ویژگی های یک مدرس مطلوب و داشتن عطف و مهربانی، پایبندی به قوانین و مقررات و مودب بودن کم اهمیت ترین خصوصیات یک مدرس مطلوب می باشد (۳۱). در بررسی دانشگاه کردستان علاقه مدرس به یادگیری دانشجو، احترام به دانشجو، تدریس به زبان ساده، بیان شیوای مدرس، توانایی وی در ارایه مطلب از مهمترین ویژگی های یک مدرس خوب از دید دانشجویان بوده و آراستگی مدرس، حضور به موقع در کلاس و استفاده از وسایل کمک آموزشی کمترین امتیاز را داشت (۳۲). به نظر می رسد تفاوت بین نظرات دانشجویان و مدرسین در سایر دانشگاه ها نیز تقریباً مشابه با نتایج این مطالعه است. بصورتی که در اکثر مطالعات ذکر شده، از نظر دانشجویان ویژگی هایی که مستقیماً با دانشجو مرتبط است مانند پذیرش انتقادات دانشجویان و رفتار اجتماعی مدرس با دانشجو در اولویت بالاتر قرار دارد.

در سایر مطالعات تفاوت معیارها و شاخص ها در گروه های مختلف بررسی نگردیده است ولی بر اساس نتایج این مطالعه توانایی علمی مدرس در گروه پرستاری و مامایی و رعایت نظم و مقررات و رعایت

در مورد شاخص ها نیز تسلط و داشتن علم به محتوای درس، شیوایی بیان و قدرت تفهیم مطالب درسی، تسلط در رفع اشکالات درسی و رفع مشکل دانشجو و مدیریت و هدایت محیط آموزشی از

در مورد شاخص ها نیز تسلط و داشتن علم به محتوای درس، شیوایی بیان و قدرت تفهیم مطالب درسی، تسلط در رفع اشکالات درسی و رفع مشکل دانشجو و مدیریت و هدایت محیط آموزشی از

در مورد شاخص ها نیز تسلط و داشتن علم به محتوای درس، شیوایی بیان و قدرت تفهیم مطالب درسی، تسلط در رفع اشکالات درسی و رفع مشکل دانشجو و مدیریت و هدایت محیط آموزشی از

را علیرغم وجود بعضی از مشکلات اولویت اول در ارزشیابی یک مدرس می داند. استفاده از روش های مکمل جهت افزایش اعتبار ارزشیابی و در نظر گرفتن اهمیت بیشتر جهت معیارها و شاخص های دارای اولویت منتج از اجماع نظرات مدرسین و دانشجویان در بهبود فرآیند ارزشیابی و افزایش رضایت مدرسین تاثیرگذار خواهد بود.

پیشنهاد می گردد در روند اجرای ارزشیابی مدرسین در این دانشگاه سهم نمره دانشجو و هر یک از مسئولین با توجه به اولویت مدنظر اساتید دانشگاه در نظر گرفته شده و با افزودن روش های مکمل از جمله ارزیابی همکار و حتی خودارزیابی با شرایط ویژه ای که بدان اشاره شد میزان اعتبار ارزشیابی و رضایتمندی مدرسین از این فرآیند افزایش یابد. ضمناً بهتر است با توجه به نتایج شاخص های مندرج در فرم های ارزشیابی ضریب دهی گردیده و به اولویت های بالاتر ضریب بیشتری اختصاص یابد. بصورت کلی پیشنهاد می گردد با طراحی یک روش دقیق بر اساس نتایج مطالعات دانشگاه های مختلف فرآیند ارزشیابی در کلیه دانشگاه های کشور به یک شکل انجام گردد.

تشکر و قدردانی:

ضمن تشکر از معاونت پژوهشی دانشگاه از حمایت در اجرای این طرح تحقیقاتی از اعضای هیئت علمی دانشگاه و دانشجویانی که در انجام این پژوهش مشارکت نمودند تشکر و قدردانی می گردد.

اخلاق در گروه بالینی اهمیت بیشتری داشت. کلیه شاخص ها از نظر گروه پرستاری و مامایی اهمیت بیشتری داشت. کمترین اهمیت ارایه طرح درس به گروه بالینی و کمترین اهمیت به حضور دانشجو به گروه پایه اختصاص داشت.

مقایسه بر اساس مقطع تحصیل نشان داد در مورد روش تدریس، تسلط به محتوای درس، قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی و پذیرش انتقادات و پیشنهادات بین دانشجویان مقاطع تحصیلی بالاتر از اهمیت بیشتری برخوردار است و فقط اهمیت به حضور دانشجو در سر کلاس از نظر دانشجویان مقطع دکرا از اهمیت کمتری نسبت به دانشجویان مقاطع کارشناسی و کاردانی برخوردار است. در مطالعه دانشگاه علوم پزشکی کرمان رشته و سطح تحصیل در این مطالعه ارتباطی با نتایج به دست آمده نداشت (۳). در مطالعه دانشگاه علوم پزشکی کردستان نیز بین جنس، رشته تحصیلی و نظر دانشجویان ارتباط معنی دار وجود نداشت (۳۲).

نتیجه گیری:

نتایج این مطالعه به پاسخگویی به برخی از چالش های مدنظر مدرسین در زمینه ارزشیابی با استفاده از نظرات خود آنان و دانشجویان کمک نموده و می تواند با استفاده مناسب از این نظرات برنامه ریزان را با نقاط ضعف و قوت فرآیند ارزشیابی آشنا و امکان اصلاح را فراهم سازد. نتایج این مطالعه بر اهمیت ارزشیابی تاکید نموده و ارزشیابی مدرس توسط دانشجو

منابع:

1. Bazargan A. [Educational evaluation. Tehran: Samt Pub. 2001; p: 9-54.]Persian
2. Seif AA. [Methods of educational measurement and evaluation. Tehran: Doran Pub; 2002; p: 439-73.]Persian
3. Zohoori A, Eslaminejad T. [Teachers, effective teaching criteria as viewed by the students of Kerman University of Medical Sciences. Iranian J Med Edu. 2004; 4(2): 65-70.]Persian
4. Mazloomi S, Ehrampoosh MH, Kalantari M, Karimi H. [A good professor characters as viewed by student of Yazd Med University, Iranian J Med Edu. 2000 Summer; 8(2): 109-14.]Persian

5. Bergman K, Gaitskill T. Faculty and student perceptions of effective clinical teachers: an extension study. *J Professional Nursing*. 1990 Jan-Feb; 6(1): 33-44.
6. Shakournia A, Motlagh S, Malayeri A. [Student views towards teacher's evaluation. *Ahwaz Univ of Med Sci. Iranian J Med Edu*. 2002; 2: 52.]Persian
7. Sarchami R, Hoseini M. [Students view points about priorities in teacher evaluation, *Iranian J Med Edu*. 2002; 2: 50.]Persian
8. Iranfar S, Azizi F, Valaei N. [The teacher communication skills and it's relationship with teacher evaluation at Kermanshah UMS, *Behbood*. 2000; 4(7): 1-8.]Persian
9. Tootoonchi M, Changiz T, Alipour L, Yamani N. [Faculty members, viewpoints toward teacher evaluation process. *Isfahan: Iranian J Med Edu*. 2006; 6(1): 1-23.]Persian
10. Ranjbar M, Vahidshahi K, Mahmoudi M. [Study of mazandaran faculty member's viewpoint on faculty member assessment. *Mazandaran J Med Sci*. 2006; 16(56): 126-35.]Persian
11. Javadi M, Sharifi M, Javadi A. [Faculty member's viewpoint on faculty member assessment. *Qazvin): UMS, Med Educat and Develop J*. 2005; 1(1): 15-20.]Persian
12. Motlagh MS. [Faculty members viewpoint on faculty member assesment in Ahvaz UMS, *Tehran Med Univ J, Special supplement for congress of medical education*. 2000; 63.]Persian
13. Amini M, Honardar M. [The view of faculties and medical students about evaluation of faculty teaching experiences. *Semnan Med Univ J*; 2007. 9(3): 171-7.]Persian
14. Khoshbaten M, Barzegar M, Aaei B, Valaei M. [Faculty member's viewpoint on faculty member assessment. *Tabriz UMS. Med Edu J*. 2002; 7: 54.]Persian
15. Ziaee M, Miri M, Hajiabadi M, Azarkar G, Eshbak P. [Academic staff and students impressions on academic evaluation of students. *Birjand UMS: Birjand Med Univ J*. 2006; 13(4): 18.]Persian
16. Sarchami R, Salmanzadeh H. [The opinion of faculty on the efficiency of student rating scheme on teacher performance in Iran UMS. *J Qazvin UMS*. 2005; 9(1): 67-72.]Persian
17. Fattahi Z, Adhami A, Noohi S, Nakhaei N, Eslaminejad T. [Faculty members viewpoint on faculty member assesment in Kerman UMS. *Hormozgan Med Univ J*. 2005; 9(1): 59-66.]Persian
18. Sargazi GH, Tabasi MA, Navidian A, Keykhaei A. [Study of ZUMS faculty member's views on faculty member's assessment. *Tabibe Shargh*. 2002; 4(3): 133-40.]Persian
19. Tarhani F. [The viewpoint of medical students about evaluation of faculty members in Lorestan UMS. *Iranian J Med Edu*. 2002; 7: 8.]Persian
20. Shakournia A, Motlagh AA, Malayeri A, Jahanmardi A, Komeili H. [Opinion of students about faculty evaluation. *Iranian J Med Edu*. 2005; 5(2): 101-10.]Persian
21. Moezzi M, Shirzad H, Zamanzad B. [Comparison between evaluation of students and educational managers on academic staff's evaluation results - *Shahrekord University of Medical Sciences, special supplement of 7th medical education congress*. 2004.]Persian
22. Sarchami R, Jourabchi Z, Alipour M. Teacher effectiveness on student assessment of teacher, *J Qazvin UMS*. 2002; 22: 81-7.]Persian
23. Najafi M, Tamizifard B. [Correlation between students grade and evaluation score of teacher, *Tehran Meical School Journal, Special supplement for congress of medical education*. 2000; 21.]Persian
24. Safizade H, Farsinejad AR, Iranmanesh E. [Which students are valid person for evaluation? *Strides in Development of Medical Education, Special supplement for 8th congress of Med Edu*. 2007; 206.]Persian

25. Motlagh MS, Shakournia AH, Elhampour H. [Correlation between student's grade and evaluation score of teacher. Iranian J Med Edu. 2006; 6(1): 51-8]Persian
26. Aghamolayi T, Abedini S. [Comparison of self and student s evaluation of faculty members in school of health of Hormozgan UMS. Iranian J Med Edu. 2007; 7(2): 191-9.]Persian
27. Bazrafkan L, Bazargan A, Rezaei R. [Comparison of self and student s evaluation of faculty members. Iranian J Med Educat. 2002; 7: 30.]Persian
28. Tamizifard B, Najafi M. [Comparison between self assessment and students assessment on faculty performance, Tehran Meical School Journal, Special supplement for congress of medical education. 2000; 86.]Persian
29. Damari B. [Effective factors on attendance of students in basic science classes - Tehran medical school. Teb va Tazkiye. 2002; 41: 36-40.]Persian
30. Ghafourian BM, Shakournia AH, Elhampour H. [The opinions of academic members of Ahwaz UMS about the effectiveness factors on their evaluation score variations. Strides in Develop Med Edu. 2006; 3(1): 19-25.]Persian
31. Ekrahi M, Anvar M, Sahmodini MA. [Viewpoint of faculty members about proper criteria of teacher in Fasa school of medicine, Strides in Development of Medical Education, Special supplement for 8th congress of Med Edu. 2007; 96.]Persian
32. Vahabi A, Sayadi M, Shahsavari S, Khadem E. [Viewpoint of medical students about proper criteria of teacher in Kordestan UMS, Strides in Development of Medical Education, Special supplement for 8th Congress of Med Edu. 2007; 96]Persian

Received: 3/Jan/2009 Accepted: 2/Nov/2009

Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord University of Medical Sciences

Moezi M (MD)^{*1}, Shirzad HA (PhD)^{**}, Zamanzad B (MD)^{***}, Roohi H (MD)[†]

*Assistant professor, Social Medicine Dept., Shahrekord Univ. of Med. Sci. Shahrekord, Iran, **Associate professor, Immunologist, Medical Plants Research Center Shahrekord, Iran, ***Associate professor, Microbiologist, Cellular and Molecular Research Center Shahrekord, Iran, † Assistant professor, Internal Dept., Shahrekord Univ. of Med. Sci. Shahrekord, Iran

Background and aim: Evaluation is a routine process for developing teaching and learning methods. This qualitative process is challengeable among faculty members. Validity of student evaluation and managers are controversial. In this study we tried to assess viewpoints of students and faculty members regarding this process and to develop it.

Methods: This cross sectional descriptive study was performed on 60 faculty members and 370 students using 2 questionnaires containing demographic information and evaluation process. Data were analyzed by t-test, Chi-square and one way ANOVA using SPSS13.

Results: **Attitude of most faculty members were agree to be evaluated by students and managers, but they believed that the student proportion for evaluation should be higher than the managers. They also mentioned that the best persons for the evaluation are head of the departments, vice chairman and deans of faculties. Our results showed that 63% of faculty members were agreed with the evaluation by their colleagues and 37% were agreed with self evaluation. Despite of accepting the evaluation by 89% of the students, 53% of them believed that these evaluations had positive effect. The results also showed that 62% of the students thought that the faculty authorities had not chosen the best time for evaluation. Evaluation criteria and indices in viewpoint of both students and faculty members were almost the same. Scientific knowledge and teaching methods were selected as main criteria.**

Conclusion: Using the idea of faculty staff and students about evaluation process can increase quality of it and decrease unsatisfaction thoughts and reform evaluation.

Keywords: Evaluation criteria, Evaluation, Faculty members, Students,

¹Corresponding author:
Social Medicine
Dept., Medical
Faculty, Rahmatieah,
Shahrekord, Iran.
Tel:
0381-3336729
E-mail:
Imoezzi@yahoo.com